

ГРАД НИШ
ДАНИ СВ. ЦАРА КОНСТАНТИНА И ЦАРИЦЕ ЈЕЛЕНЕ

ПРОЈЕКАТ
МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП

НИШ И ВИЗАНТИЈА XXIII

*„Византија и Византијски свет:
324-2024. - од Византиона ка Константинопољу и Новом Риму“*

Ниш, јануар 2024.

САДРЖАЈ ПРОЈЕКТА

I - Општи подаци

1. Организатор пројекта
2. Носилац пројекта
3. Руководилац пројекта

II - Циљ пројекта

III - Образложење пројекта

IV - Програм пројекта

V - План рада

VI - Финансирање пројекта

I - ОПШТИ ПОДАЦИ

1. Организатор пројекта

- Град Ниш са Универзитетом у Нишу, православном Епархијом нишком и Нишким културним центром као суорганизаторима
- Научни одбор при одбору за прославу дана св. цара Константина и царице Јелене

2. Носилац пројекта

- Град Ниш, Универзитет у Нишу, православна Епархија нишка

3. Руководилац пројекта

- *Организациони одбор* Научног одбора међународног симпозијума византолога „Ниш и Византија“ и *редакција* Зборника радова.

- епископ нишки Господин Арсеније,
- Драгана Сотировски, градоначелник, председник
- др Драган Антић, ректор Универзитета у Нишу
- Адриана Анастасов, градски већник за област културе и туризма, заменик председника
- Владислава Ивковић, помоћник Градоначелника, члан
- др Миша Ракоција, историчар уметности, главни уредник Зборника, члан
- Срђан Савић, директорустанове НКЦ,
- Проф. др Хранислав Анђелковић. Архитекта,
- др Франц Цурк (Ниш), конзерватор,
- Милица Тодоровић (Ниш), историчар уметности,
- др Ирена Љубомировић (Ниш), историчар,
- академик др Љубомир Максимовић (Београд),
- академик др Ренате Пилингер (Беч),
- академик др Вера Битракова Грозданова (Скопље),
- др Александар Кадијевић (Београд),
- др Срђан Пириватрић (Београд),

- др Грем Џонс (Оксфорд),
- др Ларс Рамсколд (Стокхолм)
- др Вујадин Иванишевић (Београд), доп. Члан САНУ
- Академик др Миодраг Марковић (Београд)
- Академик др Драган Војводић (Београд)
- др Радивоје Радић (Београд)
- др Ана Захарова (Москва)
- др Ђордана Тровабене (Венеција)
- др Јанис Сисиу (Касторија)
- др Георги Геров (Софија)
- др Бојана Крсмановић (Београд),
- др Атанасиос Семоглу (Солун)
- др Јанис Д. Варалис (Волос)
- др Марта Нађ (Дебрцен)
- др Иванка Гергова (Софија), дописни члан БАН
- др Елизабета Димитрова (Скопље)
- др Каролин С. Снајвли (Гетисбург)
- др Ивана Поповић (Београд)
- др Ирина Оретскаја (Москва)
- др Марко Фасолио (Верчели)
- др Миомир Васов (Ниш), архитекта, члан
- др Јасмина Ћирић (Београд)
- др Јасмина Шаренац Стаменковић (Ниш), историчар, секретар
- др Небојша Станковић, (Ниш), архитекта, члан
- арх. Јован Мандић (Ниш), архитекта, члан
- ђакон др Ивица Чаировић (Београд)
- др Надежда Гавриловић Витас, Археолошки институт САНУ
- Надежда Ракоција, архитекта, Завод за заштиту споменика културе Ниш, члан
- Јеромонах Игњатије Урош Ђорђевић
- Александар Ђорђевић, свештеник, Епархија нишка
- Александра Голубовић, Ректорат Универзитета у Нишу, члан
- др Анђела Гавриловић (Београд)
- Маја Миљковић (координатор).

II - ЦИЉ ПРОЈЕКТА

- На међународни научни скуп “**НИШ И ВИЗАНТИЈА**”, позивају се еминентни наши и европски научници који се баве историјом уметности и цивилизацијским тековинама византијског и поствизантијског света. То подразумева присуство историчара уметности, историчара, археолога, класичних филолога, теолога, архитекте, филозофа, историчара књижевности, чији би предмет интересовања био Ниш, простор Балкана и Европе. Реферати се излажу на српском и енглеском језику али су једнако равноправни сви језици европских народа. *Намера* организатора научног скупа, који има за тему ранохришћанско, византијско и поствизантијско културно наслеђе Ниша и

нишке области, је да се сагледа његово место у културном мозаику Европе. *Жеља* организатора је да допринесе расветљавању византијске прошлости Ниша, као и њен одјек на потоње духовно, културно и уметничко ставралаштво Ниша, Балкана и Европе. Окупљањем угледних научника Европе и усмеравање њиховог знања на простор нашег града, допринело би расветљавању многих непознаница из ранохришћанске и византијске прошлости Ниша и Нишавља. Само на темељима знања о нашој богатој хришћанској прошлости, која је у задњих 50 година на маргинама интересовања и науке, може се променити и доћи до праве слике о граду Нишу. *Задатак* симпозијума је да скрене пажњу европске научне јавности на значај Ниша за свеколики хришћански свет и укаже на утицаје византијског света на савремену Европу. Неспоразуми, неразумевања и старе заблуде о Византији, захваљујући научним аргументима одлазе у заборав. Културно зближавање води до националног уједињења, до давно заборављеног сна Византинаца о једном Царству.

III - ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРОЈЕКТА

- Прошлост средњовековног Ниша, недовољно је знана. Непотпуна истраженост, чак и знаних објеката, као да се најтачније може објаснити незаинтересованошћу, а не само недостатком материјалних средстава. Тако се дошло до поражавајућег нивоа познавања хришћанске прошлости Ниша, који је у политичком, економском, верском, културном и уметничком погледу заузимао значајно место у пространом византијском царству, чије су тековине чврсто уграђене у темеље европске цивилизације и уметности. Ни чињеница да је у Нишу рођен св. цар Константин, коме хришћански део света дугује оно што јесте, није била довољан разлог да му се посвети дужна пажња. С друге стране, и они познати споменици, на неодговарајући начин се штите и одржавају. Из тог разлога, сматрајући да је историско-уметничко наслеђе Ниша неодвојиво од европске културе и уметности, приступило се организовању научног скупа **НИШ И ВИЗАНТИЈА XXIII** – „*Византија и Византијски свет: 324-2024. - од Византиона ка Константинопољу и Новом Риму*“.

Император Константин Велики рођен је у Нишу, зато град Ниш има право и обавезу да светску научну јавност подсећа на значајне датуме који су везани за Константина Великог, потоњег светог цара Константина. Ове године подсећамо научну и ширу јавност да је прошло 1700 година од тренутка када је Константин почео изградњу нове престонице на месту старог невеликог града Византиона. Новембра месеца 324. године Константин је званично почео изградњу нове престонице. Догодило

се то одмах после победе над Лицијијем, чиме је исток дошао под Константинову власт, али и Наисус који је до тог тренутка држао Лициније. Само за шест године саграђене су прелепе грађевине и стари Византион је био спреман да се 11. маја 330. године инаугурише у нову престоницу РOMEЈА, Константинопољ - Нови Рим.

Мало се спомиње Константинова недоумица у тренутку када размишља да своју престоницу пресели из морално затрованог Рима у неки од угледних градова који су већ познати као центри хришћанства. Поред Јерусалима, Никомедије, Сердике, Тесалонике и Троје, Константин помишља да престоницу пресели у свој родни град Наисус. Ипак одлучује се за Византион. Тако је настала престоница хришћанског Царства Римљана. Нови Рим постаје политички, просветни, духовни, војни и економски центар следећих хиљаду година.

Чини се да на свету нема бољег стратегијског, саобраћајног и трговачког места од простора где је био стари Византион, за који се визионарски одлучио Константин Велики. Оснивање Константинопоља – Новог Рима, од огромног је значаја за светску историју и западну цивилизацију која је од тог тренутка кренула новим правцем којим се и данас креће.

IV - ПРОГРАМ ПРОЈЕКТА

- Рачуна се на присуство око 35 званица
- Читање реферата у трајању од 2 дана
- Трећег дана пријем код градоначелника и обилазак споменика културе.
- Штампане Зборника радова бр. 22, до краја текуће године
- Припрема научног скупа, мора почети у новембру 2023. (слање позивница), да би позвани имали времена да припреме реферате.
- Детаљи ће бити дефинисани у програму научног скупа

V - ПЛАН РАДА

1 дан (3. Јун)

- 17, 30 - свечано отварање и почетак рада
- Увод – др Миша Ракоција
- Благослов – Епископ нишки Арсеније
- Поздравна реч - Градоначелник Драгана Сотировски
- Обраћање скупу – ректор проф. др Драган Антић
- Отварање скупа – проф др Зоран Ракић (Београд)

- Промоција Зборника радова 22 са прошлогодишњег скупа
- Представљање књиге др Јаниса Сисиу (Касторија, Грчка) „Касторијска сликарска школа 14 века“
- Коктел
- Заједничка вечера

II дан (4. Јун)

- 09,00 - 14,00 - излагање реферата
- 14,00 - 15,30 - пауза - ручак
- 15,30 - 19,00 - излагање реферата
- 19,30 - 19,30 - дискусија

III дан (5. Јун)

- 9,30 - Пријем код градоначелника (председништво града)
- Обилазак споменика културе
- Одлазак

VI - ФИНАНСИРАЊЕ ПРОЈЕКТА

Пројекат финансира Град Ниш,

- Материјални трошкови за оне чији су реферат прихваћени је заједничка вечера после отварања скупа.

- Потребна средства за рад организатора пројекта (Радна група Научног одбора при одбору за прославу дана св. цара Константина и царице Јелене)

- Средства за штампање Зборника радова „Ниш и Византија“ бр. 22

- Надокнада за ангажовање, одржавање и дизајн сајта.

* * *

Узимајући у обзир изузетан значај ранохришћанског, византијског и поствизантијског Ниша, као и недовољну истраженост ове области, за очекивати је велики одзив и интересовање европске научне јавности. Сазнања до којих се овом приликом долази, од непроцењљивог су значаја за наш град, али и за културно наслеђе Србије, Балкана и Европе. Окупљање знаменитих византолога, који на ваљан начин

обрађују културно-историјску ризницу и Ниша и Византије, увећало је углед града Ниша и указало на његов значај за хришћанство и хришћане.

за Научни одбор, главни уредник
др Миша Ракоција

**ЗАМЕНИК ПРЕДСЕДНИК
НАУЧНОГ ОДБОРА**
градски већник
Адриана Анастасов
